

DOI <https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.P210-9976-2021-17>

AKTUÁLNÁ SLOVENSKÁ PRÁVNÁ ÚPRAVA TRESTNÝCH ČINOV PROTI REPUBLIKE

prof. JUDr. Peter Polák, PhD.

Ústav verejného práva, Fakulta práva,
Paneurópska vysoká škola v Bratislave

1 Úvod

Trestné činy proti republike sú upravené v siedmej hlave osobitnej časti Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov, ďalej len „Trestný zákon“ alebo „TZ“) v ustanoveniach § 311 až 320. Tieto trestné činy poskytujú ochranu základným záujmom Slovenskej republiky tým, že upravuje trestné činy poškodzujúce alebo ohrozujúce jej ústavné zriadenie, územnú celistvosť, samostatnosť, zvrchovanosť, obranyschopnosť a bezpečnosť v oblasti skutočností utajovaných na ochranu jej záujmov, vrátane ochrany utajovaných skutočností, ktoré sú v záujme aj iného štátu, medzinárodnej organizácie, nadnárodnej organizácie alebo združenia štátov, na ochranu ktorých sa Slovenská republika zmluvne zaviazala.

Úprava trestných činov proti republike prešla v porovnaní s úpravou uvedenou v predchádzajúcom Trestnom zákone (zákon č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov) viacerými zmenami. Z hľadiska systematiky boli tieto trestné činy, predtým upravené v prvej hlave osobitnej časti predchádzajúceho Trestného zákona, zaradené do siedmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona. Je to vlastne reakcia na zmenu chápania hodnôt a záujmov v demokratickom právnom štáte. Ďalšia výrazná zmena nastala v tom, že trestné činy proti obrane vlasti, ktoré tvorili tretí oddiel prvej hlavy osobitnej časti predchádzajúceho Trestného zákona, boli z logického dôvodu vzhľadom na ich charakter zaradené ako samostatný štvrtý diel do desiatej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ktorá upravuje trestné činy proti brannosti, proti civilnej službe, proti službe v ozbrojených silách a proti obrane vlasti.

Z hľadiska obsahu boli do siedmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona prevzaté, okrem jedného trestného činu, všetky ostatné trestné činy zaradené v prvom a druhom oddiele prvej hlavy osobitnej časti predchádzajúceho Trestného zákona v znení, ktoré bolo platné ku dňu skončenia jeho účinnosti (31. decembra 2005). Niektoré však boli do určitej miery pozmenené. Trestné činy proti republike sa vyznačujú dvoma základnými charakteristickými znakmi, a to že:

1. postihujú predovšetkým rôzne formy protištátnej činnosti,
2. postihujú aj trestnú činnosť riadenú z cudziny alebo trestnú činnosť orientovanú na cudzinu.⁵

Ako už bolo uvedené, siedma hlava osobitnej časti Trestného zákona poskytuje ochranu záujmom Slovenskej republiky proti trestným činom, ktoré sú namierené proti jej základom (ústavné zriadenie, územná celistvosť, samostatnosť, zvrchovanosť, obranyschopnosť) a proti jej bezpečnosti v oblasti najdôležitejších utajovaných skutočností. Na základe takto diferencovaných druhových objektov sa siedma hlava osobitnej časti Trestného zákona člení na dva diely. V prvom diely sú upravené trestné činy proti základom republiky (§ 311 až 317) a v druhom diely trestné činy proti bezpečnosti republiky (§ 318 až 320). Obsah príspevku je však zameraný najmä na analýzu skutkových podstát trestných činov proti základom republiky.

2 Skutkové podstaty jednotlivých trestných činov proti základom republiky

Medzi trestné činy proti základom republiky, upravené v prvom diele siedmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, patria trestný čin vlastizrady (§ 311), trestný čin úkladov proti Slovenskej republike (§ 312), trestný čin terorizmu (§ 313 a § 314), trestný čin záškodníctva (§ 315 a § 316) a trestný čin sabotáže (§ 317). Všetky tieto trestné činy sú už v základnej skutkovej podstate zločinmi.⁶ Trestné činy vlastizrady, úkladov proti Slovenskej republike

⁵ Pozri IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 311.

⁶ Podľa § 11 ods. 1 Trestného zákona je zločinom úmyselný trestný čin, za ktorý Trestný zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov.

a teroru podľa § 313 sú už v základnej skutkovej podstate obzvlášť závažnými zločinmi.⁷

Uvedené trestné činy chránia **ústavné základy republiky**, ktorými sa rozumie ústavné zriadenie, územná celistvosť, samostatnosť, zvrchovanosť a obranyschopnosť Slovenskej republiky. Spomínané chránené záujmy, ktoré tvoria základy republiky, sú v jednotlivých trestných činoch prvého dielu aj výslovne uvedené a predstavujú **primárne objekty** týchto trestných činov. Ťažiskom ochrany podľa prvého dielu je **ústavné zriadenie Slovenskej republiky**, ktoré je spoločným primárnym objektom pri všetkých uvedených trestných činoch. K ústavnému zriadeniu Slovenskej republiky potom pri jednotlivých trestných činoch prvého dielu, okrem trestného činu teroru podľa § 313 a § 314 Trestného zákona, kde je výlučným objektom, pristupujú ako primárne objekty aj **samostatnosť, zvrchovanosť alebo územná celistvosť Slovenskej republiky** (pri trestnom čine úkladov proti Slovenskej republike podľa § 312 TZ) a **obranyschopnosť** (pri trestnom čine záškodníctva podľa § 315 a § 316 TZ a sabotáže podľa § 317 TZ). Okrem týchto primárnych objektov, skutkovými podstatami trestných činov prvého dielu sa poskytuje ochrana aj **sekundárnym objektom**, ktorými sú život a zdravie ľudí [napr. vydanie do nebezpečenstva smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví skupiny osôb pri trestnom čine záškodníctva podľa § 315 ods. 1 písm. a) TZ], ale aj iné cudzie alebo aj vlastné materiálne či nemateriálne hodnoty [napr. vydanie cudzieho majetku do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu pri trestnom čine záškodníctva podľa § 315 ods. 1 písm. a) TZ, zničenie cudzej alebo vlastnej veci pri trestnom čine záškodníctva podľa § 316 ods. 1 TZ].

Ústavným zriadením Slovenskej republiky sa rozumie „*demokratický systém základných práv a slobôd garantovaný náležitým usporiadaním a fungovaním orgánov štátnej moci, územnej samosprávy a politických strán a hnutí, upravený Ústavou Slovenskej republiky*“. Ide o legálnu definíciu uvedenú priamo v § 134 ods. 1 Trestného zákona a platí výslovne len na účely Trestného zákona. Pri tomto pojme je treba sa zastaviť, a to vzhľadom na jeho nekoncepčnosť

⁷ Podľa § 11 ods. 3 Trestného zákona je obzvlášť závažným zločinom zločin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov.

a ťažkopádnu formuláciu. Pojem „ústavné zriadenie“ používa len trestné právo. Teória štátneho (ústavného) práva tento pojem nepozná a nepozná ho ani Ústava Slovenskej republiky. Štátne právo používa podobný pojem „štátne zriadenie“, ale rozumejú sa ním vzťahy súvisiace s územno-organizačnou štruktúrou štátu, teda s vnútorným teritoriálnym členením štátu, vzťahy medzi štátom ako celkom a jeho jednotlivými teritoriálnymi časťami a vzťahy medzi teritoriálnymi časťami štátu navzájom. K pojmu ústavne zriadenie má v štátnom práve z hľadiska obsahu najbližšie pojem forma štátu, ktorú tvorí forma vlády, štátny režim a už spomínané štátne zriadenie. Tieto pojmy však nemožno zamieňať s pojmom ústavne zriadenie. Napriek nejasnej formulácii tohto pojmu sa zdá, že by nemal tvoriť problémy v aplikáčnej praxi a problémom zostáva len v akademickej rovine.

Územnou celistvosťou sa rozumie jednota a nedeliteľnosť štátneho územia republiky a jednota štátnej moci na celom území štátu. Táto definícia má oporu najmä v ustanovení článku 3 Ústavy Slovenskej republiky (Ústava č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej len „Ústava SR“). Pre pochopenie tohto pojmu treba vysvetliť aj čiastkový pojem **štátne územie**, ktoré tvorí jeden zo základných nevyhnutných znakov každého štátu ako pôvodného subjektu medzinárodného práva. Štátne územie sa chápe ako trojrozmerný priestor, ktorý sa rozkladá na súši a pod povrchom zeme, na vodách a vo vzdušnom priestore nad súšou a vodami až do výšky kozmického priestoru, ktorý je od územia iného štátu alebo od priestorov nepodliehajúcich suverénnej moci žiadneho štátu oddelený štátnymi hranicami.⁸

Samostatnosť republiky znamená jej zvrchované a neobmedzené právo rozhodovať o všetkých štátnych otázkach svojej vnútornej a zahraničnej politiky prostredníctvom orgánov určených ústavou, bez nežiaducich zásahov zvonka a bez závislosti jej štátnej moci od inej štátnej moci. Jediné prípustné obmedzenie samostatnosti môže vyplývať z medzinárodných zmlúv, ktorých je Slovenská republika signatárom, a z nich vyplývajúcich záväzkov. V zmysle právnej zásady „pacta sunt servanda“ (zmluvy zaväzujú) musí Slovenská republika takéto obmedzenia svojej samostatnosti rešpektovať.

⁸ Porovnaj ČENTÉŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: EuroKodex, 2013, s. 618.

Takýmto prípadom je napríklad členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii, z ktorého vyplývajú rôzne záväzky obmedzujúce samostatnosť konat' v oblastiach, ktoré sú spoločnou doménou tohto nadnárodného zoskupenia (spoločenstva) štátov.

Zvrchovanosť (štátna suverenita) je nezávislý výkon verejnej (štátnej) moci na určitom území. Predstavuje nevyhnutný predpoklad existencie štátu. Nezávislosť verejnej moci pôsobí v oblasti vonkajších a vnútorných vzťahov. V rozpore so zvrchovanosťou však nie je uznávanie a dodržiavanie všeobecných pravidiel medzinárodného práva, medzinárodných zmlúv a ďalších medzinárodných záväzkov, ktorými je Slovenská republika viazaná. Obsah tohto pojmu vychádza z článku 1 Ústavy SR.

Obranyschopnosť republiky znamená spôsobilosť účinne sa brániť a odvrátiť ozbrojenou silou napadnutie alebo ohrozenie Slovenskej republiky tak, aby bola zaručená jej bezpečnosť, ako aj spôsobilosť plniť záväzky vyplývajúce z členstva vo vojenských zoskupeniach. Obsah pojmu „obranyschopnosť“ možno odvodiť aj od pojmu „obrana štátu“, ktorý je v ustanovení § 2 ods. 1 zákona č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky definovaný takto: „*Obrana štátu je súbrn opatrení, ktorými Slovenská republika zachováva mier, bezpečnosť, zvrchovanosť, územnú celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc a ktorými plní záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu a z ďalších medzinárodných zmlúv vojenskej povahy.*“

Bezpečnosť sa pritom chápe ako stav, v ktorom je zachovávaný mier a bezpečnosť štátu, jeho demokratický poriadok a zvrchovanosť, územná celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc štátu, základné práva a slobody a v ktorom sú chránené životy a zdravie osôb, majetok a životné prostredie (čl. 1 ods. 3 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z.).

Objektívna stránka trestných činov proti základom republiky spočíva v rôznorodých útokoch, ktoré primárne poškodzujú alebo ohrozujú ústavné zriadenie, územnú celistvosť, samostatnosť, zvrchovanosť a obranyschopnosť Slovenskej republiky. Sekundárne ide o útoky zamerané aj na poškodenie alebo ohrozenie života a zdravia ľudí, ako aj na poškodenie alebo ohrozenie majetku.

Páchatelom môže byť spravidla ktorákoľvek trestne zodpovedná fyzická osoba (páchatel' spĺňajúci všeobecné požiadavky trestnej zodpovednosti). Výnimkou je trestný čin vlastizrady (§ 311 TZ), kde sa vyžaduje, aby páchatel' spĺňal okrem všeobecných požiadaviek trestnej zodpovednosti aj špeciálnu požiadavku, t. j. musí ísť o občana Slovenskej republiky. Podobne je to aj v prípade trestného činu sabotáže (§ 317 TZ), kde je špeciálna požiadavka na páchatel'a vymedzená tým, že konania sa môže dopustiť len fyzická osoba, ktorá zneužije svoje zamestnanie, povolanie, postavenie alebo svoju funkciu. Páchatel'om trestného činu teroru (§ 313 a § 314 TZ) môže byť aj právnická osoba, ktorá spĺňa podmienky trestnej zodpovednosti podľa osobitného právneho predpisu, ktorým je zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb č. 91/2016 Z. z.

Subjektívna stránka všetkých trestných činov prvého dielu je založená na úmyselnom zavinení, čo je pri každom z nich, okrem trestného činu vlastizrady a trestného činu úkladov proti Slovenskej republike, zdôraznené aj **pohnútkou alebo cieľom spáchania trestného činu** (napr. pri trestnom čine teroru podľa § 313 TZ je to vyjadrené slovami „v úmysle poškodiť ústavné zriadenie“, pri trestnom čine teroru podľa § 314 TZ je to vyjadrené slovami „s cieľom vynútiť si splnenie podmienok“). Predovšetkým pohnútkou sa odlišujú trestný čin teroru podľa § 313 Trestného zákona od trestného činu úkladnej vraždy podľa § 144 Trestného zákona, trestný čin záškodníctva podľa § 315 Trestného zákona od trestného činu všeobecného ohrozenia podľa § 284 Trestného zákona alebo trestný čin záškodníctva podľa § 316 od trestného činu poškodzovania cudzej veci podľa § 245 Trestného zákona alebo od zneužívania vlastníctva podľa § 248 Trestného zákona. Najmä cieľom spáchania trestného činu sa odlišuje trestný čin teroru podľa § 314 Trestného zákona od trestného činu brania rukojemníka podľa § 185 Trestného zákona.⁹

Z hľadiska závažnosti možno trestné činy prvého dielu rozdeliť do troch skupín, a to od najzávažnejších po najmenej závažné:

1. najzávažnejším trestným činom je vlastizrada (§ 311), ktorý spočíva v tom, že je spáchaný niektorý z trestných činov úkladov proti

⁹ IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné, Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 315.

- Slovenskej republiky (§ 312), teroru (§ 313 a § 314), záškodníctva (§ 315 a § 316) alebo sabotáže (§ 317), a to v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom,
2. potom nasledujú trestné činy úkladov proti Slovenskej republiky (§ 312), teroru (§ 313), záškodníctva (§ 315) a sabotáže (§ 317),
 3. napokon ide o trestný čin teroru podľa § 314 a trestný čin záškodníctva podľa § 316, ktoré majú subsidiárnu povahu vo vzťahu k trestným činom uvedeným v druhej skupine s tým istým názvom (teda k trestnému činu teroru podľa § 313 a k trestnému činu záškodníctva podľa § 315).

Toto rozdelenie má význam pri riešení otázky jednočinného súbehu trestných činov prvého dielu. Medzi trestnými činmi zaradenými do jednotlivých skupín platí pomer subsidiarity a jednočinný súbeh je teda vylúčený. Jednočinný súbeh je v zásade možný medzi trestnými činmi vo vnútri jednotlivých skupín. Aj tu platí výnimka. Trestný čin sabotáže podľa § 317 je vo vzťahu subsidiarity k trestnému činu záškodníctva podľa § 315. Preto je medzi nimi jednočinný súbeh takisto vylúčený.¹⁰

Prvým trestným činom z tejto skupiny je trestný čin **vlastizrady podľa § 311 Trestného zákona**. Objektom skutkovej podstaty tohto trestného činu je záujem spoločnosti na ochrane ústavného zriadenia SR, jej územnej celistvosti, obranyschopnosti, samostatnosti a zvrchovanosti.

Trestný čin vlastizrady sa odlišuje od ostatných trestných činov predovšetkým tým, že **objektívna stránka** skutkovej podstaty spočíva v tom, že páchatel' (výlučne občan Slovenskej republiky) v spojení s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom spácha trestný čin úkladov proti Slovenskej republike (§ 312 TZ), teroru (§ 313 a § 314 TZ), záškodníctva (§ 315 a § 316 TZ) alebo sabotáže (§ 317 TZ).

Spojenie s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom môže byť priame alebo nepriame, napríklad za pomoci sprostredkovateľa, a to prostredníctvom orgánov cudzieho štátu. Pod pojmom **spojenie** treba rozumieť trestnú súčinnosť vo forme spolupáchateľstva (§ 20 TZ) alebo niektorej formy účasti (§ 21 TZ) vrátane foriem psychickej súčinnosti, ako napríklad

¹⁰ Porovnaj IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné, Osobitná časť*. Bratislava: Iura Edition. 2010, s. 298.

utvrďzovanie páchatel'a v predsavzatí spáchat' trestný čin vlastizrady, prípadne prejavy sympatií alebo sľub podpory po spáchaní trestného činu daný vopred. **Cudzia moc a cudzí činiteľ** vrátane ich vplyvu musia existovať objektívne, teda nestačí predstava páchatel'a, že existujú.

Cudzou mocou sa rozumejú cudzie štáty a ich vojenské alebo iné zoskupenia, ktoré predstavujú ich organizácie a orgány, akými sú najmä osoby vykonávajúce spravodajskú činnosť, vojenský funkcionári, diplomati a iní štátni úradníci (§ 131 ods. 1 TZ). V tomto prípade ide o cudzí štát alebo zoskupenie, bez ohľadu na to, aký má postoj k Slovenskej republike. Môže ísť teda aj o spriatel'ný štát, či zoskupenie, alebo o indiferentný štát, či zoskupenie, ale aj o nepriateľ'ský štát, či zoskupenie.¹¹

Cudzím činiteľom sa rozumie fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá síce nie je orgánom alebo zástupcom cudzieho štátu, ale vzhľadom na svoje politické, hospodárske alebo spoločenské postavenie má významný vplyv vo svojom štáte alebo v medzinárodných vzťahoch (§ 131 ods. 2 TZ). Cudzími činiteľmi sú predovšetkým významní politici, finančníci, novinári a pod. Z tých istých hľadísk sú nimi aj rôzne politické, hospodárske, cirkevné a iné organizácie a inštitúcie pôsobiace na území cudzieho štátu alebo na území viacerých cudzích štátov.

Páchatel'om trestného činu vlastizrady môže byť len štátny občan Slovenskej republiky. V tomto prípade teda ide o **špeciálnu požiadavku na osobu páchatel'a**, teda o páchatel'a, ktorý má určité postavenie. Kto je štátnym občanom Slovenskej republiky, upravuje zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Môže ísť aj o občana Slovenskej republiky, ktorý má dvojité štátne občianstvo. Rozhodujúce je pritom štátne občianstvo v čase spáchania trestného činu. Spolupáchatel'om môže byť len štátny občan Slovenskej republiky (§ 128 ods. 8 TZ).

Z hľadiska **subjektívnej stránky** sa pri trestnom čine vlastizrady vyžaduje úmyselné zavinenie. To znamená, že z konania páchatel'a musí vyplývať úmysel spáchat' jednak niektorý z trestných činov uvedených v jeho

¹¹ Napríklad takým zoskupením môže byť aj NATO, pretože napriek tomu, že Slovenská republika jej členským štátom tohto vojenského zoskupenia, môžu byť jej záujmy v určitých oblastiach odlišné od záujmov NATO.

skutkovéj podstate a jednak spáchat' trestný čin v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.

Trestný čin vlastizrady je obzvlášť závažným zločinom. Preto sú trestné aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie (§ 13 TZ). Pokus trestného činu vlastizrady je vylúčený, ak bol spáchaný formou úkladov proti Slovenskej republike (§ 312 TZ) a formou teroru (§ 313 TZ). Jednočinný súbeh trestného činu vlastizrady s trestnými činmi uvedenými v jeho skutkovej podstate je vylúčený. Jednočinný súbeh vlastizrady s trestným činom vyzvedačstva (§ 318 TZ) je možný.

Neoznámenie a neprekazenie trestného činu vlastizrady je trestným činom podľa § 340 a § 341 Trestného zákona.

V prípade trestného činu **úkladov proti Slovenskej republike podľa § 312 Trestného zákona** ide o trestný čin, ktorý predchádzajúci Trestný zákon nepoznal. Tento trestný čin je už v základnej skutkovej podstate obzvlášť závažným zločinom.

Objektom skutkovej podstaty tohto trestného činu je záujem spoločnosti na ochrane ústavného zriadenia SR, jej územnej celistvosti, obranyschopnosti, samostatnosti a zvrchovanosti.

Pojmy ústavné zriadenie Slovenskej republiky, samostatnosť republiky, zvrchovanosť (štátna suverenita), územná celistvosť, sú vysvetlené v predchádzajúcom texte v rámci všeobecnej charakteristiky trestných činov proti základom republiky

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu úkladov proti republike spočíva v pokuse násilím alebo hrozbou násilia zmeniť ústavné zriadenie, porušiť samostatnosť alebo zvrchovanosť Slovenskej republiky alebo porušiť územnú celistvosť Slovenskej republiky. Zo skutkovej podstaty teda vyplýva, že sa nevyžaduje dosiahnutie skutočnej zmeny ústavného zriadenia alebo porušenie samostatnosti, zvrchovanosti alebo územnej celistvosti Slovenskej republiky, ale stačí aj pokus o takúto zmenu alebo porušenie. Na naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu stačí, ak útok smeruje len proti niektorému z uvedených chránených záujmov.

Pre pojem **pokus** platí to, čo je uvedené v legálnom vymedzení **pokusu trestného činu**. Podľa § 14 Trestného zákona je to konanie, ktoré bezprostredne

smeruje k dokonaniu trestného činu, ktorého sa páchatel dopustil v úmysle spáchať trestný čin, ak nedošlo k jeho dokonaniu.

Pokiaľ ide o pojem **násilie**, treba vychádzať z jeho zákonnej definície, podľa ktorej trestný čin je spáchaný násilím vtedy, ak páchatel použije na jeho spáchanie fyzické násilie proti telesnej integrite inej osoby alebo ak je spáchaný na osobe, ktorú páchatel uviedol do stavu bezbrannosti ľst'ou, alebo ak páchatel použil násilie proti veci (§ 122 ods. 7 TZ). **Násilím proti osobe** treba rozumieť fyzický útok, použitie fyzickej sily proti človeku, ktorého následkom však nemusí byť ujma na zdraví, ale jeho následkom môže byť ujma na zdraví, alebo dokonca usmrtenie inej osoby. Môže ísť aj o násilné zavlečenie človeka, násilné a protiprávne obmedzenie jeho slobody pohybu, pobytu alebo konania.¹² **Použitie násilia proti veci** môže spočívať v útoku na významné alebo strategické objekty štátu alebo na iné verejnoprospešné zariadenia, v ich poškodení alebo v poškodení rôznych iných predmetov (napr. dopravných prostriedkov, výzbroje, vystroja), ale aj v odňatí takýchto vecí oprávneným inštitúciám či osobám, aby im bolo znemožnené s nimi nakladať a používať ich. **Hrozbou násilím** treba rozumieť hrozbu, že násilie sa vykoná hneď alebo neskôr.

Páchatelom môže byť fyzická osoba, ktorá spĺňa všeobecné podmienky trestnej zodpovednosti upravené v ustanoveniach § 19, § 22, § 23 Trestného zákona (fyzická osoba, vek príčetnosť).

Subjektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu je založená na úmyselnom zavinení a na pohnútke. Pohnútka spočíva v úmysle pokúsiť sa o zmenu ústavného zriadenia alebo v úmysle pokúsiť sa o porušenie samostatnosti, zvrchovanosti alebo územnej celistvosti.

V skutkovej podstate tohto trestného činu sú upravené viaceré okolnosti zvyšujúce závažnosť činu, a tým aj podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby. Konkrétne ide o smrť viacerých osôb (§ 143 TZ), škodu veľkého rozsahu (§ 125 ods. 1 TZ), spáchanie činu nebezpečným zoskupením, ktorým sa podľa § 141 Trestného zákona rozumie zločinecká skupina (§ 129 ods. 4 TZ) alebo teroristická skupina (§ 129 ods. 5 TZ), spáchanie činu verejným činiteľom (§ 128 ods. 1 a 2 TZ) a spáchanie činu v čase krízovej situácie,

¹² Pozri aj ČENTÉŠ, Jozef a kol. *Trestný zákon. Veľký komentár*. Bratislava: EuroKodex, 2013, s. 215.

ktorou sa rozumie núdzový stav, výnimočný stav, vojnový stav alebo vojna (§ 134 ods. 2 TZ). Bližšie tieto jednotlivé kategórie krízovej situácie definuje ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. Ak však ide o núdzový stav alebo výnimočný stav, tak tieto ustanovenia sa ako dôvody zvýšenej závažnosti konania páchatel'a použijú len vtedy, ak bol trestný čin spáchaný v súvislosti s vyhláseným núdzovým stavom alebo výnimočným stavom (§ 134 ods.3).

Ďalším trestným činom z tejto skupiny trestných činov je **trestný čin teroru** upravený v dvoch samostatných skutkových podstatách, a to v § 313 a 314 **Trestného zákona**. Čo sa týka trestného činu **teroru podľa § 313 Trestného zákona**, tak objektom jeho skutkovej podstaty je jednak ochrana ústavného zriadenia (primárne chránený objekt) a jednak aj ochrana života človeka (sekundárne chránený objekt).

Objektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu zahŕňa konanie spočívajúce v úmyselnom usmrtení iného alebo v pokuse iného úmyselne usmrtiť, pričom takéto konanie páchatel'a je motivované úmyslom spôsobiť poškodenie ústavného zriadenia Slovenskej republiky.

Pojem **ústavné zriadenie** je už vysvetlený v texte o všeobecnej charakteristike trestných činov proti základom republiky. **Usmrtením** sa rozumie spôsobenie smrti, pod ktorou sa rozumie biologická smrť mozgu (cerebrálna smrť), keď je vylúčené obnovenie vitálnych funkcií organizmu (§ 142 ods. 2 TZ). Za **smrť** sa z trestnoprávneho hľadiska nepovažuje tzv. klinická smrť, lebo v tomto prípade ide len o zastavenie vitálnych funkcií organizmu človeka, ktorých obnovenie je možné.

V prípade trestného činu teroru podľa § 313 Trestného zákona ide v podstate o tzv. teroristickú vraždu alebo o jej pokus. Pokus teroristickej vraždy je v tomto prípade povýšený na dokonaný trestný čin.

Na naplnenie znaku skutkovej podstaty **poškodenia ústavného zriadenia Slovenskej republiky** stačí, ak páchatel' svojim konaním sleduje zámer spôsobiť poruchu vo fungovaní demokratického ústavného systému alebo inú ujmu, ktorá má negatívny dopad na ústavné zriadenie republiky. Mohlo by ísť napríklad o vraždu predstaviteľa Slovenskej republiky alebo predstaviteľa

cudzieho štátu. K poškodeniu ústavného zriadenia pritom nemusí dôjsť, len konanie (úmyselné usmrtenie iného alebo pokus o to) je tým motivované.

Páchatelom trestného činu teroru podľa § 313 môže byť ktorákoľvek trestne zodpovedná **fyzická osoba** a aj **právnická osoba** za podmienok ustanovených v zákone o trestnej zodpovednosti právnických osôb č. 91/2016 Z. z.

Subjektívna stránka je založená na úmyselnom zavinení a na pohnútku, teda na úmyselnom usmrtení iného alebo na pokuse o to, pričom tento úmysel je motivovaný snahou poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky.

Trestný čin teroru podľa § 313 je obzvlášť závažným zločinom (§ 11 ods. 3 TZ). Preto sú trestné aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie (§ 13 TZ). Pokus trestného činu teroru podľa § 313 je vylúčený vzhľadom na skutočnosť, že skutková podstata považuje predpokladané konanie v štádiu pokusu za už dokonaný trestný čin. Neoznámenie a neprekazenie trestného činu teroru podľa § 313 je trestným činom podľa § 340 a § 341. Trestný čin nadržovania je trestným aj v prípade, ak ho páchatel spácha v prospech blízkej osoby v úmysle pomôcť osobe, ktorá spáchala trestný čin teroru podľa § 313 [§ 339 ods. 2 písm. a)].

Jednočinný súbeh trestného činu teroru podľa § 313 s trestným činom vlastizrady podľa § 311 je vylúčený. Jednočinný súbeh trestného činu teroru podľa § 313 s trestným činom úkladnej vraždy podľa § 144 a s trestným činom vraždy podľa § 145 je vylúčený. Trestný čin teroru je k týmto trestným činom vo vzťahu špeciality.

Na druhej strane je však možný jednočinný súbeh trestného činu teroru podľa § 313 a trestného činu záškodníctva podľa § 315 a § 316 Trestného zákona.

Skutková podstata trestného činu teroru podľa § 314 je pomerne nová. Bola prevzatá ešte do predchádzajúceho Trestného zákona koncom deväťdesiatych rokov minulého storočia v súlade so záväzkami súvisiacimi s prijatím Medzinárodného dohovoru proti braniu rukojemníka, ktorého signatárom sa stala ešte Československá socialistická republika a ktorý bol uverejnený vo vyhláske Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 36/1988 Zb. Skutková podstata tohto trestného činu bola v pozmenenej podobe prevzatá aj do platného Trestného zákona.

Objektom skutkovej podstaty trestného činu **teroru podľa § 314** je ochrana jednak ústavného zriadenia Slovenskej republiky (primárny objekt) a jednak aj života a zdravia ľudí, prípadne aj iného záujmu chráneného Trestným zákonom (sekundárny objekt). Pojem ústavné zriadenie je vysvetlené pri trestnom čine úkladov proti Slovenskej republike.

Objektívna stránka zahŕňa konanie, ktoré spočíva v zmocnení sa rukojemníka a v hrozbe jeho usmrtenia alebo spôsobenia ujmy na zdraví alebo inej ujmy, s cieľom vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky.

Rukojemníkom je osoba, ktorej sa páchatel' zmocní alebo ju zadržáva a hrozí jej usmrtením alebo ujmu na zdraví, alebo inou ujmu, s cieľom donútiť tretiu osobu (napr. štát, jeho orgány, medzinárodnú organizáciu, inú právnickú osobu alebo fyzickú osobu alebo skupinu osôb), aby niečo konala, strpela alebo opomenula tak, aby bolo poškodené ústavné zriadenie, pod podmienkou prepustenia rukojemníka.¹³

Hmotným predmetom útoku je ktokoľvek, kto môže páchatel'ovi poslúžiť ako účinný prostriedok na vynútenie splnenia požadovaných podmienok (napr. člen vlády, poslanec, sudca, dieťa politika alebo inej verejne činnéj a známej osoby).

Hrozba musí byť prejavená voči tretej osobe alebo voči rukojemníkovi. Z prejavenej hrozby musí vyplývať aj cieľ smerujúci k poškodeniu ústavného zriadenia. Hrozba musí mať takú povahu, aby bolo zjavné, že sa uskutoční bezprostredne po nesplnení podmienok, ktoré si páchatel' kladie. Nie je dôležité, či páchatel' hrozbu uskutočnil, prípadne či ju mienil uskutočniť.

Pojem **usmrtenie** je vysvetlený pri predchádzajúcej skutkovej podstate.

Ujmu na zdraví sa rozumie akékoľvek poškodenie zdravia iného (§ 123 ods. 1). Môže ísť o ublíženie na zdraví (§ 123 ods. 2), o ťažkú ujmu na zdraví (§ 123 ods. 3), ale aj o poškodenie zdravia nedosahujúce intenzitu ublíženia na zdraví. **Hrozba inou ujmu** je napríklad hrozba takými následkami, akými sú zavlčenie do cudziny, krivé obvinenie, ďalšie zadržovanie a pod.

¹³ Porovnaj STIFFEL, Harald, Pavol TOMAN a Ondrej SAMÁŠ. *Trestný zákon. Stručný komentár*. Bratislava: Iura Edition, 2010, s. 682.

Na naplnenie cieľa vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky sa nevyžaduje, aby sa páchatel' svojim konaním snažil o podstatnú dezorganizáciu, prípadne o úplné zničenie ústavného zriadenia. Stačí zámer páchatel'a spôsobiť rušivý zásah do ústavou upravených vzťahov alebo pravidiel fungovania štátnych orgánov, samosprávnych orgánov, politických organizácií, prípadne o zásah do činnosti ústavného orgánu alebo ústavného činiteľa s cieľom vynútiť si závažné vnútropolitické alebo zahraničnopolitické rozhodnutie alebo personálne zmeny.¹⁴

Páchatel'om môže byť **fyzická osoba**, ktorá spĺňa všeobecné podmienky trestnej zodpovednosti, ako aj **právnická osoba** za podmienok ustanovených osobitným predpisom.

Subjektívna stránka spočíva v úmyselnom zavinení a v pohnútkke.

Pohnútkka spočíva v úmysle vynútiť si splnenie podmienok poškodzujúcich ústavné zriadenie Slovenskej republiky.

V skutkovej podstate tohto trestného činu sú upravené viaceré **okolnosti spôsobujúce zvýšenie závažnosti činu a tým aj podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby**. Konkrétne ide o

- **spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví** (§ 123 ods. 3 a 4 TZ),
- **spôsobenie smrti** (§ 142 ods. 2 TZ),
- **spáchanie činu na chránenej osobe** (§ 139 TZ),
- **spáchanie činu závažnejším spôsobom konania** (§ 138 TZ),
- **spôsobenie smrti viacerých osôb** (§ 143 TZ),
- **spáchanie činu v rámci členstva v nebezpečnom zoskupení**, ktorým sa rozumie členstvo v zločineckej skupine (§ 129 ods. 4 TZ) alebo v teroristickej skupine (§ 129 ods. 5 TZ),
- **spáchanie činu za krízovej situácie**, ktorým sa rozumie spáchanie činu za núdzového stavu, výnimočného stavu, vojnového stavu alebo za vojny. Ak však ide o núdzový stav alebo výnimočný stav, tak tieto ustanovenia sa ako dôvody zvýšenej závažnosti konania páchatel'a použijú len vtedy, ak bol trestný čin spáchaný v súvislosti s vyhláseným núdzovým stavom alebo výnimočným stavom (§ 134 ods.2 a 3 TZ).

¹⁴ Porovnaj IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo hmotné, Osobitná časť*. Bratislava: Iura Edition, 2010, s. 308.

Trestný čin teroru podľa § 314 je v základnej skutkovej podstate zločinom. Preto sú trestné aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie (§ 13 TZ). Trestný čin teroru podľa § 314 ods. 2 a 3 je obzvlášť závažným zločinom (§ 11 ods. 3 TZ). Pokus trestného činu (§ 14 TZ) k trestnému činu teroru podľa § 314 je možný.

Neoznámenie a neprekazenie trestného činu teroru podľa § 314 je trestným činom podľa § 340 a § 341. Jednočinný súbeh trestného činu teroru podľa § 314 s trestným činom vlastizrady podľa § 311 je vylúčený.

Jednočinný súbeh trestného činu teroru podľa § 314 s trestným činom pozbavenia osobnej slobody podľa § 182, s trestným činom obmedzovania osobnej slobody podľa § 183, s trestným činom vydierania podľa § 189, s trestným činom brania rukojemníka podľa § 185 a s trestným činom vydieračského únosu podľa § 186 je vylúčený. Trestný čin teroru podľa § 314 je k týmto trestným činom vo vzťahu špeciality. Jednočinný súbeh trestného činu teroru podľa § 314 a trestného činu záškodníctva podľa § 315 a § 316 je možný.

Trestným činom, ktorý je zaradený medzi trestné činy proti základom republiky je aj **trestný čin záškodníctva**, upravený v dvoch samostatných skutkových podstatách, v § 315 a v § 316 Trestného zákona. **Objektom** skutkovej podstaty trestného činu **záškodníctva podľa § 315** je ochrana jednak ústavného zriadenia Slovenskej republiky alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky a jednak ochrana života a zdravia ľudí, ako aj majetku pred poškodením veľkého rozsahu.

Pojmy **ústavné zriadenie Slovenskej republiky** a **obranyschopnosť republiky** sú vysvetlené v časti venovanej všeobecnej charakteristike trestných činov proti základom republiky.

Objektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu spočíva vo vydaní skupiny osôb do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví alebo cudzieho majetku do nebezpečenstva škody veľkého rozsahu spôsobením všeobecného nebezpečenstva, ako aj v dopustení sa iného podobne nebezpečného konania, a to v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky.

Skupinou osôb sa rozumejú najmenej tri osoby (§ 129 ods. 1 TZ). **Nebezpečenstvo** znamená, že škodlivý následok nemusí nastať, stačí, ak škodlivý následok hrozí. **Smrťou** sa rozumie biologická smrť mozgu (§ 142 ods. 2 TZ). **Ťažkou ujmom na zdraví** sa rozumie vážna porucha zdravia alebo vážne ochorenie, ktorou je zmrzačenie, strata alebo podstatné zníženie pracovnej schopnosti, ochromenie údu, strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva, poškodenie dôležitého orgánu, zohyzenie, vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu, mučivé útrapy (mimoriadne vystupňované alebo predlžované telesné alebo duševné bolesti, napríklad sypanie soli alebo korenia do rán, opakovanie úderov do podliatin, ktoré sa ešte nezahojili, zviazanie postihnutého remeňmi tak, že sa mu zarezávajú do tela a pod.) alebo porucha zdravia trvajúca dlhší čas. **Poruchou zdravia trvajúcou dlhší čas** sa rozumie porucha zdravia, ktorá si objektívne vyžiadala liečenie, prípadne aj pracovnú neschopnosť v trvaní najmenej 42 kalendárnych dní, počas ktorých závažne ovplyvňovala obvyklý spôsob života poškodeného (§ 123 ods. 3 a 4 TZ). **Škodou veľkého rozsahu** je škoda, ktorá predstavuje sumu najmenej päťstónásobok sumy 266 €, teda najmenej 133 000 € (§ 125 ods. 1 TZ). **Cudzím majetkom** sa rozumie majetok, ktorý vôbec nepatrí páchatelovi alebo nepatrí výlučne len jemu. Môže ísť o majetok, ktorý je súčasťou majetku jednotlivca alebo právnickej osoby.¹⁵

Spôsobenie všeobecného nebezpečenstva môže spočívať v **spôsobení požiaru**, v **spôsobení povodne**, v **spôsobení poruchy či havárie prostriedku hromadnej prepravy**, v **škodlivom účinku výbušnín**, v **škodlivom účinku plynu**, v **škodlivom účinku elektriny** a v **škodlivom účinku rádioaktivity**.

Inými podobne nebezpečnými látkami alebo silami sa rozumejú také látky a sily, ktoré sú spôsobilé vytvoriť bezprostrednú hrozbu obdobných škodlivých následkov, akými sú už uvedené konania.

Zo všetkých týchto konaní musí hroziť nebezpečenstvo životu, ťažkej ujmy na zdraví alebo škody veľkého rozsahu. Na naplnenie znakov objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu záškodníctva stačí len jedno z uvedených konaní a ohrozenie len jedného z uvedených chránených záujmov. Škodlivý následok teda nemusí nastať, stačí ohrozenie chránených záujmov.

¹⁵ Porovnaj STIFFEL, Harald, Pavol TOMAN a Ondrej SAMÁŠ. *Trestný zákon. Stručný komentár*. Bratislava: Iura Edition, 2010, s. 685.

Zvýšením nebezpečnosti sa rozumie konanie, ktorým páchatel' nemusel spôsobiť nebezpečnosť, ale prispieva k jeho väčšej intenzite (napr. páchatel' nespôsobí požiar, ale sa pričíní o to, aby sa rýchlejšie rozšíril alebo horel väčšou intenzitou tým, že do ohňa prilieva horľavé látky). **St'ážením odvrátenia alebo zmiernenia nebezpečnosti** je úmyselné vytváranie prekážok pre vykonávanie záchranných prác alebo vytváranie prekážok pre likvidáciu nebezpečnosti. **Iným podobne nebezpečným konaním** je konanie, ktoré svojou povahou a intenzitou vytvára bezprostrednú hrozbu podobných škodlivých následkov, akými sú už uvedené konania vytvárajúce nebezpečnosť.¹⁶

Páchatel'om trestného činu záškodníctva podľa § 315 môže byť fyzická osoba, ktorá spĺňa všeobecné podmienky trestnej zodpovednosti (§ 22 a § 23 TZ).

Subjektívna stránka predpokladá úmyselné zavinenie a pohnútku, ktorá spočíva v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky.

V skutkovej podstate tohto trestného činu sú v kvalifikovaných skutkových podstatách upravené aj viaceré **okolnosti zvyšujúce závažnosť činu, a tým aj podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby**. Ide o spôsobenie väčšej škody, ktorou sa rozumie najmenej desaťnásobok sumy 266 €, teda najmenej 2 660 € (§ 125 ods. 1), spáchanie činu závažnejším spôsobom konania (§ 138 TZ), spáchanie činu na chránenej osobe (§ 139 TZ), spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti (§ 142 TZ), spôsobenie škody veľkého rozsahu (§ 125 ods. 1), spáchanie činu v rámci členstva v nebezpečnom zoskupení (§ 129 ods. 4 a 5 TZ), spôsobenie smrti viacerých osôb (§ 143 TZ), spáchanie činu za krízovej situácie, ktorým sa rozumie spáchanie činu za núdzového stavu, výnimočného stavu, vojnového stavu alebo za vojny. Ak však ide o núdzový stav alebo výnimočný stav, tak tieto ustanovenia sa ako dôvody zvýšenej závažnosti konania páchatel'a použijú len vtedy, ak bol trestný čin spáchaný v súvislosti s vyhláseným núdzovým stavom alebo výnimočným stavom (§ 134 ods.2 a 3 TZ).

¹⁶ IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné, Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 329.

Trestný čin záškodníctva podľa § 315 je v základnej skutkovej podstate zločinom. Preto sú trestné aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie (§ 13 TZ). Pokus trestného činu záškodníctva podľa § 315 je možný.

Trestný čin záškodníctva podľa § 315 ods. 2, 3 a 4 je obzvlášť závažným zločinom (§ 11 ods. 3 TZ).

Neoznámenie a neprekazenie trestného činu záškodníctva podľa § 315 je trestným činom podľa § 340 a § 341 Trestného zákona.

Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 315 a toho istého trestného činu podľa § 316 je vylúčený, pretože trestný čin záškodníctva podľa § 316 je k trestnému činu záškodníctva podľa § 315 vo vzťahu subsidiarity. Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 315 s trestným činom vlastizrady podľa § 311 a s trestným činom sabotáže podľa § 317 je vylúčený. Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 315 s trestným činom úkladnej vraždy podľa § 144, s trestným činom vraždy podľa § 145, s trestným činom zabitia podľa § 147 a § 148, s trestným činom ublíženia na zdraví podľa § 156 a s trestným činom poškodzovania cudzej veci podľa § 245 je vylúčený. Trestný čin záškodníctva podľa § 315 je k týmto trestným činom vo vzťahu špeciality.

Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 315 a trestného činu teroru podľa § 314 je možný. Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 315 s trestným činom ublíženia na zdraví podľa § 155 je možný len vtedy, ak páchatel úmyselne spôsobil ťažkú ujmu na zdraví najviac dvom osobám.

Skutková podstata trestného činu záškodníctva podľa § 316 postihuje podobné konania, o aké ide aj pri trestných činoch poškodzovania cudzej veci podľa § 245 alebo zneužívania vlastníctva podľa § 248 (ide o trestné činy zaradené do štvrtej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, teda o trestné činy proti majetku, resp. konkrétnejšie o majetkové trestné činy, ktorých podstata spočíva v poškodzovaní majetku). Rozdielne zaradenie v štruktúre osobitnej časti Trestného zákona a rozdielny postih je podmienený pohnútkou páchatateľa. Konania, ktoré postihujú spomínané dva majetkové trestné činy, sa ako trestný čin záškodníctva podľa § 316 postihnú

vtedy, keď sú motivované úmyslom poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky.

Objektom skutkovej podstaty trestného činu **záškodníctva podľa § 316** je poskytnutie ochrany jednak ústavnému zriadeniu alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky a jednak aj veciam pred ich poškodením.

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu záškodníctva podľa § 316 spočíva v zničení, poškodení alebo urobení neupotrebitel'nou vlastnej alebo cudzej veci, a to v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky. Na naplnenie znakov skutkovej podstaty tohto trestného činu sa nevyžaduje, aby k poškodeniu ústavného zriadenia alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky aj došlo, stačí, ak došlo k ich ohrozeniu.

Vecou sa rozumie hnuťelná alebo nehnuteľná vec, byt alebo nebytový priestor, zviera, ak z jednotlivých ustanovení Trestného zákona nevyplýva niečo iné, ovládateľná prírodná sila alebo energia (napr. elektrický prúd, zemný plyn), cenný papier, bez ohľadu na jeho podobu, peňažné prostriedky na účte, listina, ktorá je podkladom uplatnenia si právneho nároku alebo majetkové právo alebo iná peniazmi ocenená hodnota. Za vec sa považuje aj nehmotná informácia, dáta výpočtovej techniky alebo obrazový záznam na technickom nosiči (§ 130 ods. 1 a 2 TZ).

Pojmy **vlastná vec** a **cudzia vec** sú vysvetlené pri predchádzajúcej skutkovej podstate trestného činu záškodníctva.

Zničením sa rozumie úplná deštrukcia veci, jej znehodnotenie, zlikvidovanie jej podstaty (napr. zbúranie stavby, rozbitie veci, spálenie veci). **Poškodením** sa rozumie len čiastočná deštrukcia veci takého charakteru, ktorá po určitú dobu znemožňuje alebo výrazne obmedzuje jej použiteľnosť na účel, na ktorý je určená. **Neupotrebitel'nou** možno urobiť vec demontážou a ukrytím dôležitej súčiastky, aby nemohla byť použitá na účel, na ktorý bola určená. Nejde o zničenie veci, ale o spôsobenie neschopnosti plniť jej určenie.¹⁷

Páchateľom tohto trestného činu môže byť ktorákoľvek fyzická osoba, ktorá spĺňa všeobecné podmienky trestnej zodpovednosti (§ 22 a § 23 TZ).

¹⁷ BURDA, Eduard, Jozef ČENTÉŠ, Juraj KOLESÁR, Jozef ZÁHORA a kol. *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár – II. diel.* Bratislava: C. H. Beck, 2011, s. 1049.

Subjektívna stránka skutkovej podstaty tohto trestného činu je založená na úmyselnom zavinení a pohnútku, ktorá spočíva v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranschopnosť Slovenskej republiky.

V skutkovej podstate tohto trestného činu je upravená **okolnosť zvyšujúca závažnosť činu, a tým aj podmieňujúca použitie vyššej trestnej sadzby**, a to spáchanie činu za krízovej situácie (§ 134 ods. 2 a 3 TZ).

Trestný čin záškodníctva podľa § 316 je v základnej skutkovej podstate zločinom. Preto sú trestné aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie (§ 13 TZ).

Trestný čin záškodníctva podľa § 316 ods. 2 je obzvlášť závažným zločinom (§ 11 ods. 3 TZ). Pokus trestného činu záškodníctva podľa § 316 je možný.

Neoznámenie a neprekazenie trestného činu záškodníctva podľa § 316 je trestným činom podľa § 340 a § 341 Trestného zákona. Trestný čin nadržovania je trestným aj v prípade, ak ho páchatel spácha v prospech blízkej osoby v úmysle pomôcť osobe, ktorá spáchala trestný čin záškodníctva podľa § 316 [§ 339 ods. 2 písm. a) TZ].

Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 316 a toho istého trestného činu podľa § 315 je vylúčený, pretože trestný čin záškodníctva podľa § 316 je k trestnému činu záškodníctva podľa § 315 vo vzťahu subsidiarity. Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 316 s trestným činom vlastizrady podľa § 311 a s trestným činom sabotáže podľa § 317 je vylúčený. Vylúčený je aj jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 316 s trestným činom poškodzovania cudzej veci podľa § 245 a s trestným činom zneužívania vlastníctva podľa § 248.

Jednočinný súbeh trestného činu záškodníctva podľa § 316 a trestného činu teroru podľa § 314 je možný.

Posledným trestným činom zo skupiny trestných činov proti základom republiky je trestný čin **sabotáže podľa § 317 Trestného zákona**.

Objektom skutkovej podstaty tohto trestného činu je ochrana ústavného zriadenia alebo obranschopnosti Slovenskej republiky.

Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu sabotáže zahŕňa konanie, ktoré spočíva v zneužití zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo v inom konaní, pričom takéto konanie smeruje k mareniu

alebo k sťaženiu plnenia dôležitej úlohy štátneho orgánu, ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru, právnickej osoby, alebo k spôsobeniu poruchy alebo inej závažnej škody v činnosti takéhoto orgánu, takejto organizácie alebo inštitúcie, pričom uvedené konanie je motivované úmyslom poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky.

Znaky skutkovej podstaty tohto trestného činu sú naplnené a trestný čin je dokonaný, ak páchatel' v uvedenom úmysle zneužije svoje zaradenie alebo sa dopustí iného nebezpečného konania, aj keď zamýšľané následky nenastanú. Nevyžaduje sa, aby skutočne došlo k zmareniu alebo k sťaženiu plnenia dôležitej úlohy alebo k vzniku poruchy, resp. inej závažnej škody príslušného orgánu, organizácie alebo inštitúcie.

Objektívna stránka trestného činu sabotáže obsahuje celý rad pojmov, ktoré je treba vysvetliť. **Zneužitie zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie** v sabotážnom úmysle spočíva v tom, že páchatel' v rámci svojho zaradenia do niektorého z orgánov alebo organizácií či inštitúcií, najmä v oblasti orgánov verejnej správy, obrany republiky a ekonomiky, zneužíva svoje oprávnenia alebo porušuje svoje povinnosti tým, že v nich vyvoláva dezorganizáciu alebo spôsobuje poruchu či inú závažnú škodu. Môže ísť napríklad o úmyselné porušenie povinností, ktoré vyplývajú z odboru pôsobnosti páchatel'a, jeho pracovného alebo funkčného zaradenia, z obsahu pracovnej zmluvy, právneho predpisu a pod., prípadne o úmyselné neplnenie takýchto povinností. Môže to byť napríklad aj zadržovanie alebo nevybavovanie oprávnených žiadostí či chybné vybavovanie zákaziek alebo objednávok. **Iného konania** sa môže dopustiť páchatel' pôsobiaci mimo orgánu, organizácie alebo inštitúcie alebo pôsobiaci vo vnútri orgánu, organizácie alebo inštitúcie, avšak pritom neporušuje svoje povinnosti. V oboch prípadoch však páchatel' koná na škodu orgánu, organizácie alebo inštitúcie. **Marením plnenia dôležitej úlohy** treba rozumieť znemožnenie plnenia úlohy buď natrvalo, alebo aspoň na určitú dobu, teda dočasne. **Sťaženie plnenia dôležitej úlohy** znamená, že na plnenie takej úlohy treba venovať viac energie, času, vynaložiť väčšie úsilie, náklady a pod., ako by bolo potrebné, keby k sťaženiu zo strany páchatel'a nebolo došlo. **Dôležitou úlohou** je nielen výnimočná úloha, ale aj úloha, ktorej podstata a plnenie je dôležité pre riadne plnenie funkcií a riadne fungovanie štátneho orgánu, ozbrojených

síl, ozbrojeného zboru alebo právnickej osoby. **Porucha v činnosti** vzniká vtedy, keď príslušný orgán, organizácia alebo inštitúcia nie sú schopné plniť svoje poslanie. **Inou závažnou škodou** je škoda materiálnej alebo nemateriálnej povahy, ktorú páchatel' zamýšľa spôsobiť, no rozsah si nevie ani konkrétne predstaviť, pričom konanie spôsobujúce inú škodu smeruje proti ústavnému zriadeniu alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky.¹⁸

Štátnym orgánom je orgán, ktorý štát v zmysle ústavy ako najvyššieho zákona štátu vytvára na plnenie jednotlivých úloh a funkcií štátu. Štátnymi orgánmi sú Národná rada Slovenskej republiky, prezident Slovenskej republiky, vláda Slovenskej republiky, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky a prokuratúra Slovenskej republiky (čl. 60, 72, 101, 108, 122, 123 a 149 Ústavy SR).

Ozbrojené sily sú rozhodujúcim výkonným prvkom systému obrany Slovenskej republiky, ktorého úlohou je zaručovať obranu Slovenskej republiky a bezpečnosť štátu pred vonkajším ozbrojeným napadnutím cudzou mocou a plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj podieľať sa na zachovávaní verejného poriadku a bezpečnosti štátu, jeho zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc. Ozbrojené sily tvoria útvary, jednotky, úrady a zariadenia (§ 4 ods. 1 zákona č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov). Súčasťou ozbrojených síl je Vojenská polícia.

Pojem **ozbrojený zbor** zahŕňa ozbrojený bezpečnostný zbor a ozbrojený zbor. **Ozbrojeným bezpečnostným zborom** je Policajný zbor (§ 1 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov).

Ozbrojeným zborom je Zbor väzenskej a justičnej stráže (§ 1 ods. 1 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov) a ozbrojení príslušníci Finančnej správy plniaci úlohy na Finančnom riaditeľstve, colných úradoch a Kriminálnom úrade Finančnej správy (zákon č. 35/2019 Z.z. o finančnej správy).

Čo sa týka pojmu **právnické osoby**, tak na účely trestného činu sabotáže pôjde predovšetkým o právnické osoby vykonávajúce podnikateľskú činnosť,

¹⁸ IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné, Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 334 a 335.

pokiaľ sa predmet ich činnosti viaže na obranyschopnosť Slovenskej republiky alebo pokiaľ spôsobenie škodlivých následkov môže poškodiť ústavné zriadenie Slovenskej republiky.

Samotné pojmy **ústavné zriadenie** a **obranyschopnosť** sú vysvetlené v rámci všeobecnej charakteristiky trestných činov proti základom republiky.

Páchateľom trestného činu sabotáže môže byť fyzická osoba, ktorá spĺňa všeobecné podmienky trestnej zodpovednosti (§ 22 a § 23) a ktorá sa zároveň vyznačuje špeciálnymi predpokladmi na spáchanie trestného činu, ktoré vyplývajú z jej zamestnania, povolania, postavenia alebo z funkcie (špeciálny subjekt).

Subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu sabotáže je založená na úmyselnom zavinení a na pohnútku spočívajúcej v úmysle poškodiť ústavné zriadenie alebo obranyschopnosť Slovenskej republiky.

V skutkovej podstate trestného činu sabotáže podľa § 317 Trestného zákona sú taktiež upravené **okolnosti zvyšujúce závažnosť činu, a zároveň podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby**. Sú to spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti, spôsobenie väčšej škody, (§ 125 ods. 1 TZ), spáchanie činu závažnejším spôsobom konania (§ 138 TZ), spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví viacerým osobám, spôsobenie smrti viacerých osôb, spôsobenie škody veľkého rozsahu (§ 125 ods. 1 TZ), spáchanie činu v rámci členstva v nebezpečnom zoskupení (§ 141, § 129 ods. 4 a 5 TZ) a spáchanie činu za krízovej situácie (§ 134 TZ),

Trestný čin sabotáže podľa § 317 je v základnej skutkovej podstate zločinom. Preto sú trestné aj jednotlivé formy prípravy na jeho spáchanie (§ 13 TZ). Trestný čin sabotáže podľa § 317 ods. 2 a 3 je obzvlášť závažným zločinom (§ 11 ods. 3 TZ). Pokus trestného činu sabotáže podľa § 317 je možný.

Neoznámenie a neprekazenie trestného činu sabotáže podľa § 317 je trestným činom podľa § 340 a § 341. Jednočinný súbeh trestného činu sabotáže podľa § 317 s trestným činom vlastizrady podľa § 311 a s trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 je vylúčený.

3 Záver

Ak by sa mal význam trestných činov proti republike hodnotiť podľa ich počtu v ročných štatistikách kriminality, tak by patrili medzi menej významné trestné činy. Ich význam spočíva v tom, akým hodnotám poskytujú trestnoprávnu ochranu. Napriek tomu, že výskyt týchto trestných činov je skôr ojedinelý, neznižuje to ich význam a potrebu ich úpravy v osobitnej časti Trestného zákona. Vzhľadom na ich nízky výskyt nemožno v súvislosti s nimi hovoriť o aplikačných problémoch. Trestnoprávna teória však upozorňuje na viaceré problémy súčasnej úpravy trestných činov proti základom republiky, ktoré sú zmienené v texte príspevku. Ako príklad možno uviesť skutočnosť, že úprava trestného činu teroru a jeho zaradenie medzi trestné činy proti republike je už vzhľadom na existenciu trestných činov terorizmu upravených v dvanásťtej hlave osobitnej časti Trestného zákona, prežitkom.

Summary

Current Slovak Legal Regulations of Criminal Acts against the Republic

The contribution deals with current legal regulation of criminal acts against the republic. In terms of general characteristics of these criminal acts their purpose and significance is explained. In terms of a more concrete characteristics of criminal acts against the republic the focus is directed to a definition of basic concepts of facts of crime and other concepts. In the text there are mentioned also theoretical and applicational issues related to legal regulation of these criminal acts.